BügelHajema
Ruimte voor de leefomgeving

gemeente ooststellingwerf

Actualisatie Omgevingsvisie Ooststellingwerf

Informatieavond gemeenteraad

1 oktober 2026

Agenda

1. Kennismaking en doel
2. Omgevingswet en omgevingsvisie
3. De huidige omgevingsvisie en reden voor actualisatie
4. Het proces
5. Foto van de leefomgeving
6. Ruimte voor vragen

1 Kennismaking

Wie heeft al eens naar de gemeentelijke omgevingsvisie gekeken?

Voor wie is de omgevingsvisie nieuw?

1 Doel van vanavond

Uitleg geven over de Omgevingwet, de Omgevingswetinstrumenten en de omgevingsvisie, reden, doel en proces van actualisatie

Inzicht krijgen in de betekenis van een omgevingsvisie voor de samenleving en gemeente en de rol van de gemeenteraad

Vragen en wensen van de gemeenteraadsleden

2 Omgevingswet, sinds 1-1-2024 van kracht

De Wet ruimtelijke ordening en 25 andere wetten gaan op in de Omgevingswet. De Regering streeft daarmee naar decentralisatie

Eerste mededeling over de Omgevingswet was in de Troonrede 2013

'De verhouding tussen gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk wordt verhelderd door een wettelijke vertaling van de beginselen van decentralisatie en subsidiariteit.'

'De integrale overheidszorg voor de fysieke leefomgeving ligt in eerste instantie bij de gemeenten en vervolgens bij de provincie en het Rijk'.

2 Omgevingswet, sinds 1-1-2024 van kracht

De Wet ruimtelijke ordening en 25 andere wetten gaan op in de Omgevingswet. De Regering streeft daarmee naar decentralisatie

Troonrede 2023

10 jaar later

'De verhouding tussen gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk wordt verhelderd door een wettelijke vertaling van de beginselen van decentralisatie en subsidiariteit.'

'De integrale overheidszorg voor de fysieke leefomgeving ligt in eerste instantie bij de gemeenten en vervolgens bij de provincie en het Rijk'.

2 Omgevingswetinstrumenten

De omgevingsvisie is ‘t strategische, integrale, langetermijnbeleid voor de fysieke leefomgeving

Het programma is het verdiepende, meestal uitvoeringsgerichte beleid over een thema of een gebied

Het omgevingsplan, uitwerking in juridische regels

2 Wie stelt wat vast + juridische status

De omgevingsvisie wordt vastgesteld door de gemeenteraad, is zelfbindend

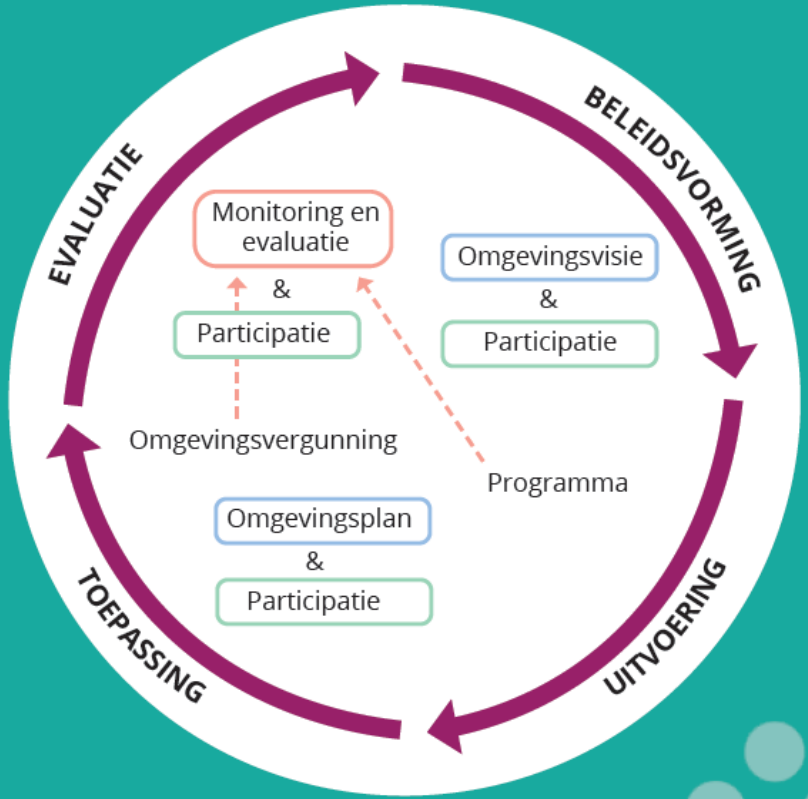
Het programma wordt vastgesteld door BenW (wel doel/startnotitie, budget, monitoring), is zelfbindend

Het omgevingsplan wordt vastgesteld door de gemeenteraad, bindt iedereen

Kerntaken en rol van de raad

- Kaderstelling
- Controle
- Volksvertegenwoordiging

Omgevingsvisie

Strategisch, integraal, lange termijnbeleid, fysieke leefomgeving

- Vaststelling gemeenteraad
- Status: zelfbindend

Omgevingsplan

Uitwerking in juridische regels

- Vaststelling gemeenteraad
- Status: bindend voor iedereen

Programma

Verdiepend, uitvoerings gericht beleid over een thema of gebied

- Vaststelling B&W
- Status: zelfbindend

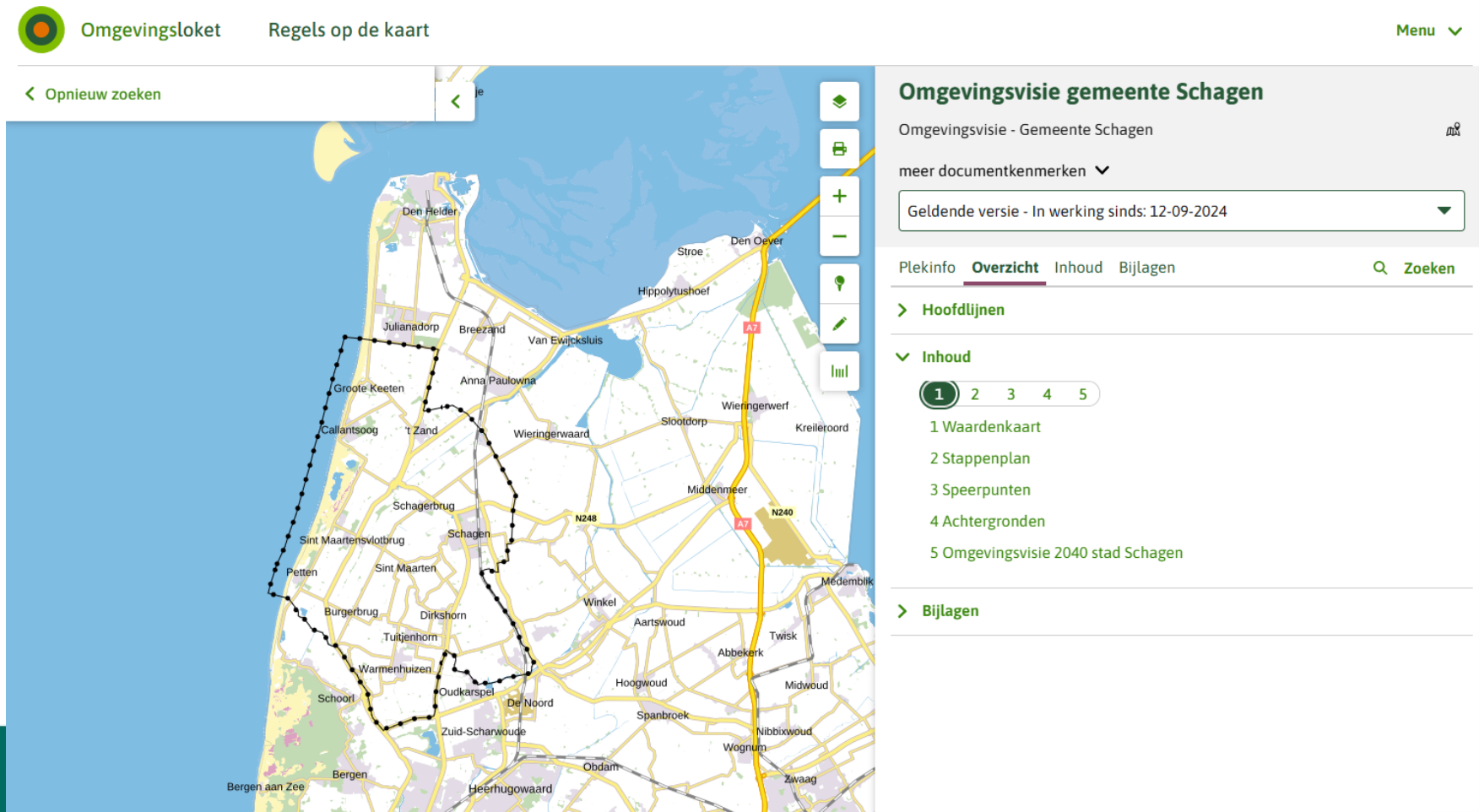
2 DSO

DSO betekent digitaal stelsel Omgevingswet

Omgevingswetinstrumenten moeten in het DSO worden gepubliceerd. Dit geldt in ieder geval voor de omgevingsvisie en het omgevingsplan, wordt sterk aangeraden voor omgevingsprogramma's en is bij de OWO gemeenten uitgangspunt

Voordeel: iedereen kan zien wat er geldt op een bepaalde locatie en vanuit verschillende overheidslagen én de beleidskast van een gemeente wordt op één plek beheerd

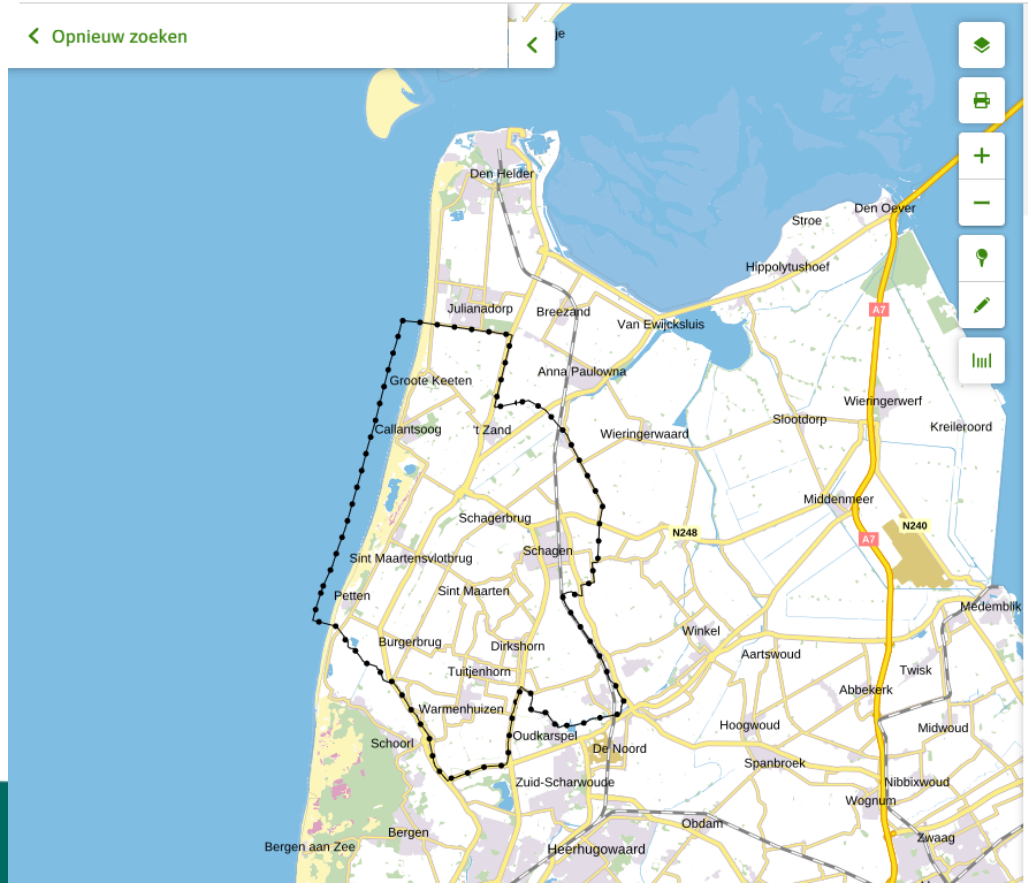
DSO - Voorbeeld

DSO - Voorbeeld

Omgevingsloket Regels op de kaart Menu

Opnieuw zoeken

Omgevingsvisie gemeente Schagen

Omgevingsvisie - Gemeente Schagen

meer documentkenmerken

Geldende versie - In werking sinds: 12-09-2024

Plekinfo Overzicht **Inhoud** Bijlagen Zoeken

1 Waardenkaart

1.1 Uitleg over de Waardenkaart

Samen met onze inwoners en experts van verschillende organisaties hebben wij opgehaald wat zij belangrijke waarden vonden van de gemeente. Hier hebben wij een onderverdeling gemaakt van algemene waarden die voor onze hele gemeente gelden en voor verschillende gebieden en kernen apart. Ieder gebied of kern heeft een eigen karakter. Dit is verwerkt in deze Waardenkaart.

We vinden het belangrijk dat toekomstige plannen goed aansluiten bij de waarden. In de webversie van de Omgevingsvisie klik je op een gebied of kern om te zien welke waarden gelden. In dit rapport bespreken we de verschillende gebieden en kernen onder de punten 2.2 tot en met 2.8.

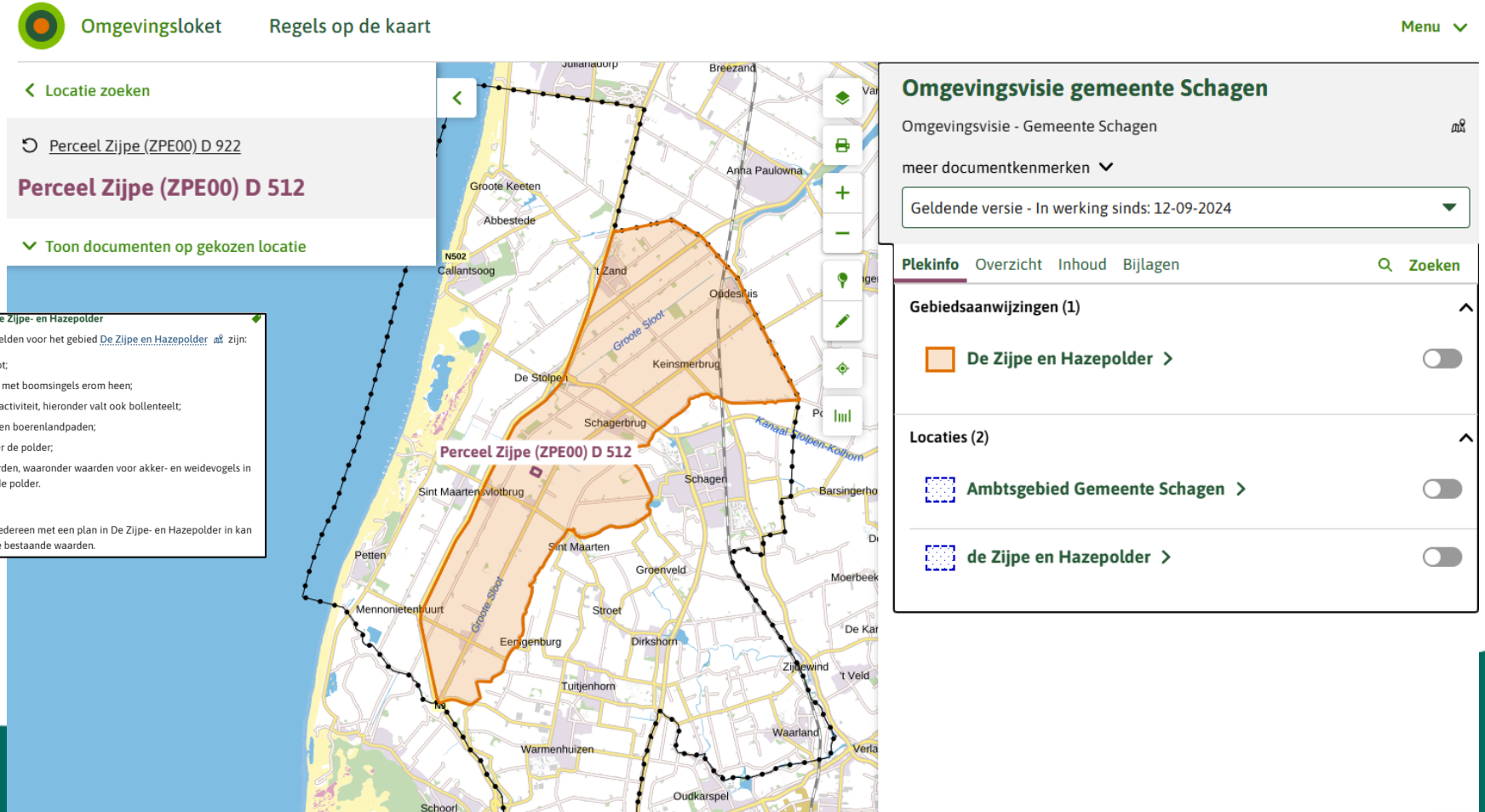
Bij ieder gebied of kern geven we voorbeelden van plannen die goed of niet goed passen bij de waarden.

1.2 Waarden die voor de hele gemeente gelden: Strand en stad waar heb je dat?

Waarden die gelden voor de hele gemeente zijn:

- de gemeenschapszin, het actieve verenigingsleven, de leuke evenementen;

DSO - Voorbeeld

3 Huidige omgevingsvisie

Vastgesteld 23 november 2021

Uitgangspunt:
We houden wat goed is en vullen aan en passen aan wat nodig is

Bijvoorbeeld:
De waarden die belangrijk zijn in de gemeente, zijn met intensieve participatie opgehaald

Cultuur

- Hechte gemeenschap
- Taalgrens
- Tentfeeesten
- Oudjaarsploegen
- Sportcultuur

Beleving

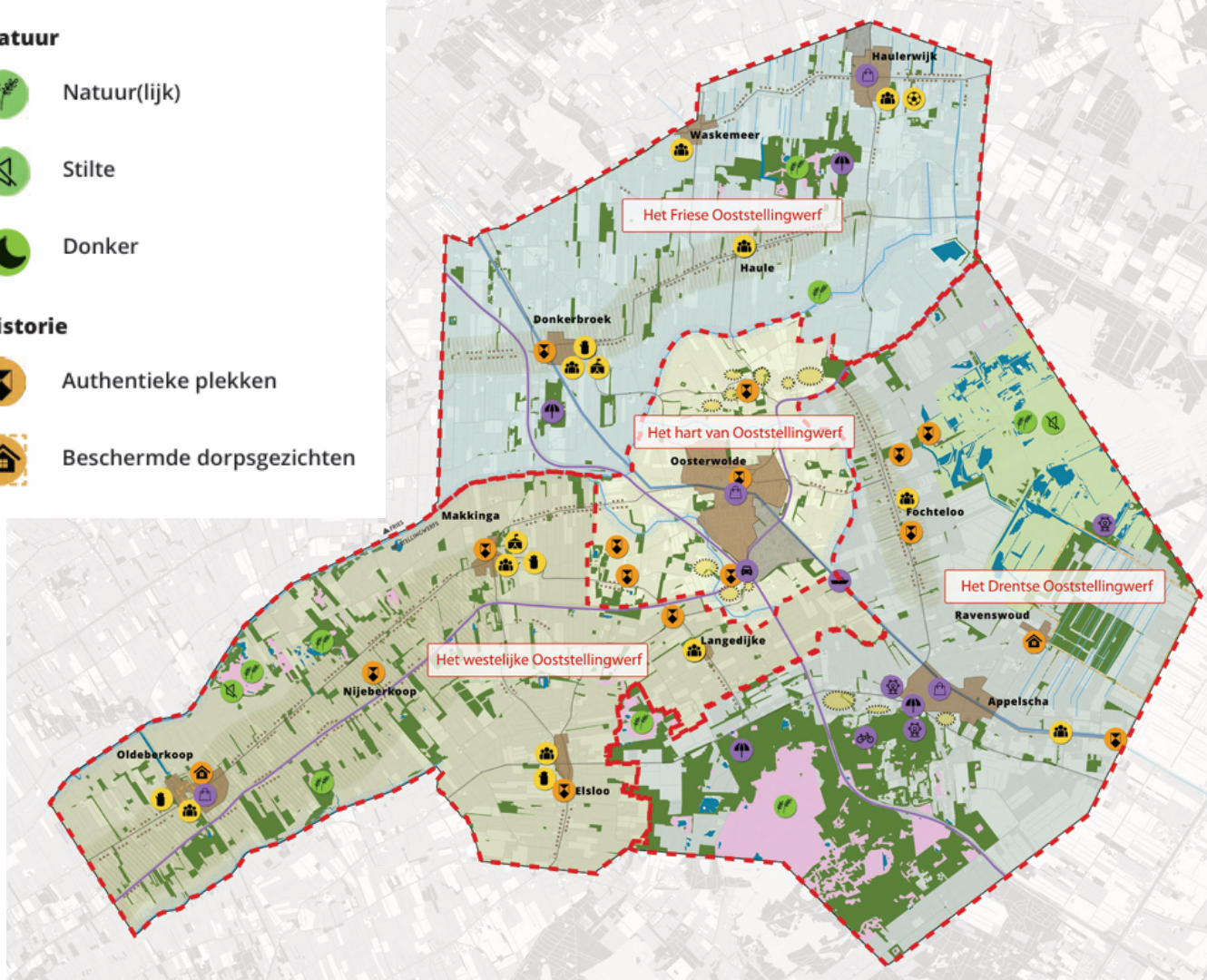
- Recreatie
- Fietsnetwerk / mtb
- Attracties
- Winkelen
- Turfroute
- Bereikbaarheid auto

Natuur

- Natuur(lijk)
- Stilte
- Donker

Historie

- Authentieke plekken
- Beschermde dorpsgezichten

3 Inhoud – de huidige omgevingsvisie

Onze ambitie

Ons landschap en onze (cultuur)historie vormen de basis van onze gemeente. We willen deze kwaliteiten behouden, benutten en versterken bij nieuwe ontwikkelingen.

Uniek Ooststellingwerf

Onze ambitie

We willen dat iedereen een leven lang kan wonen in een gezond, veilig en schoon Ooststellingwerf.

Vitaal Ooststellingwerf

Onze ambitie

We bieden ruimte aan ondernemers om zich te ontwikkelen binnen de maat, schaal en kwaliteiten van Ooststellingwerf.

Bruisend Ooststellingwerf

3 Inhoud – de huidige omgevingsvisie

Onze ambitie

Wij zijn een plattelandsgemeente in het hart van het Noorden, goed digitaal ontsloten en met goede verbindingen (in de auto, met het openbaar vervoer en op de fiets) naar de grote steden en tussen onze dorpen onderling.

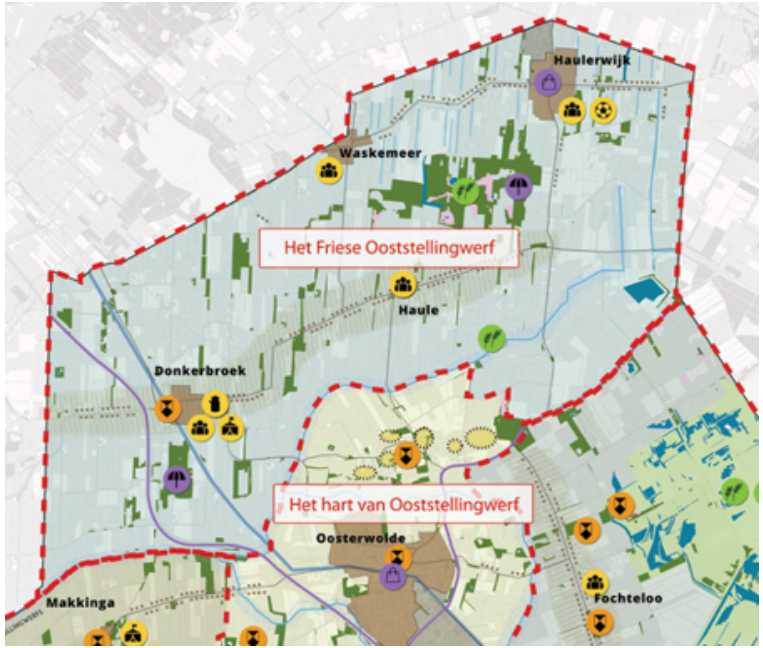
Bereikbaar Ooststellingwerf

Onze ambitie

We zetten ons in voor een gemeente waar het gebruik van duurzame energie steeds meer gewoon wordt, waar onze economie steeds meer circulair wordt en waar we zijn voorbereid op de klimaatverandering.

Toekomstbestendig Ooststellingwerf

3 Inhoud – gebiedsgericht beleid (voorbeeld)

Waarden
Beschrijving
Toekomstbeeld

- Uniek
- Vitaal
- Bruisend
- Bereikbaar

3 Inhoud – gebiedsgericht beleid (voorbeeld)

Ambitie 2 - Vitaal Ooststellingwerf

Waar zetten we op in?

- Bestaande bundeling van sportvoorzieningen in Haulerwijk houden;
- Basisvoorzieningen in ieder geval in Haulerwijk en Donkerbroek houden;
- Ruimte geven voor nieuwe woningen binnen de dorpen door inbreiding;
- Toevoegen van nieuwe woningen ook als uitbreiding van Haulerwijk en Donkerbroek;
- Stimuleren van lokale initiatieven voor woningbouw voor jongeren en ouderen.

3 Reden voor aanpassing

Er is inmiddels een nieuwe toekomstvisie

Er is behoorlijk wat veranderd of urgenter geworden in de afgelopen 5 jaar:

- In trends/ontwikkelingen; denk bijvoorbeeld aan de ontwikkelingen op de woningmarkt en de arbeidsmarkt, maar ook aan bijvoorbeeld netcongestie
- In de kaders van de hogere overheden; denk bijvoorbeeld aan het nieuwe beleid van het Rijk (verplicht warmteprogramma, programma volkshuisvesting) en van de provincie

Er is binnen de gemeente behoefte aan meer concrete handvatten vanuit de visie (dit wel met behoud van het karakter van een visie op hoofdlijnen)

Bijkomend: we kunnen bij actualisatie ook de presentatie in het DSO verbeteren

3 Inhoud – toekomstvisie

Ooststellingwerf heeft sterke wortels. We hebben actieve verenigingen, dorpen waar mensen naar elkaar omkijken en een mooi landschap. Daar zijn we trots op. Tegelijk verandert er veel. Er komen steeds meer ouderen, jongeren trekken vaker weg en het wordt lastiger om voldoende woningen, zorg en voorzieningen te houden. Ook klimaat, energie en landbouw vragen om keuzes.

Daarom is er de Toekomstvisie Ooststellingwerf 2040. Samen met inwoners, ondernemers en organisaties hebben we nagedacht over de toekomst. In de Toekomstvisie staat hoe we willen dat Ooststellingwerf er in 2040 uitziet. Dat lukt alleen als we duidelijke keuzes maken. Keuzes die onze dorpen prettig houden om in te wonen, werken en leven. Nu en later.

3 Inhoud – toekomstvisie

Vijf belangrijke keuzes:

1. Jonge mensen vasthouden en terughalen
2. Zorg en wonen voor ouderen in Oosterwolde, Appelscha en Haulerwijk
3. Een bereikbaar en verbonden Ooststellingwerf
4. Werk, landschap en natuur in balans
5. Een gemeente die duidelijk is en samenwerkt met inwoners ondernemers en maatschappelijke organisaties

4 Het proces/stappenplan - bestuurlijk

1. Startbijeenkomst met raad, informatiesessie, vragen
2. Met de ambtelijke organisatie bereiden we voor wat er aangevuld en veranderd moet worden (evaluatie bestaande visie, analyseren trends/ ontwikkelingen, doorvertalen van de toekomstvisie naar de omgevingsvisie
3. We verkennen daarnaast de bestuurlijke wensen en stellen een discussienota op met dilemma's/keuzes
4. We gaan na of de voorgenomen aanpassingen/keuzes een MER/OER noodzakelijk maken
5. We passen de visie aan
   PM tervisielegging en vaststelling

Raad informeren

B&W
Raad discussiëren

B&W
Raad

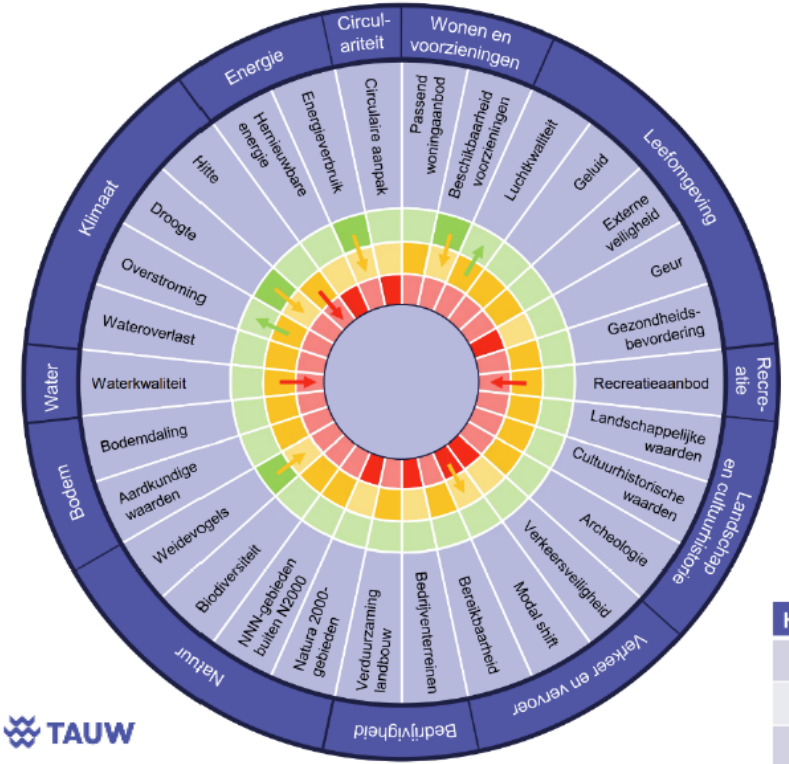
4 MER of OER

MER staat voor milieueffectrapportage, OER staat voor omgevingseffectrapportage. Het OER is breder en neemt meer onderwerpen mee zoals het onderwerp gezondheid

Wat sowieso verplicht moet is het opstellen van een mer-beoordeling; een officiële toets om te bepalen of een MER/OER nodig is

Een MER/OER is nodig als de omgevingsvisie het kader is voor toekomstige activiteiten of projecten met aanzienlijke milieu-effecten. Of als er een passende beoordeling nodig is voor Natura-2000 gebieden.

4 MER of OER

De OER laat zien wat de huidige situatie is op alle aandachtsgebieden van de fysieke leefomgeving, en wat er autonoom zonder de invloed van de omgevingsvisie gebeurt

Daarna brengt de OER in beeld wat de invloed is van het beleid dat in de omgevingsvisie staat

Huidige situatie		Autonome ontwikkeling	
●	Goed	←	Wordt goed
●	Redelijk	←	Wordt redelijk
●	Slecht	←	Wordt slecht

TAUW

4. Het proces/stappenplan - Participatie

1. Bestaande omgevingsvisie kwam tot stand met veel participatie
2. Ook de toekomstvisie is tot stand gekomen met veel participatie
3. We zorgen minimaal voor een inloopbijeenkomst voor iedereen voor de tervisielegging

Iedereen

Afhankelijk van de aard en gevoeligheid van de dilemma's lassen we tijdens het proces extra participatie in

PM

5 Foto van de leefomgeving – trends en ontwikkelingen

We brengen trends en ontwikkelingen datagericht in beeld met:

1. Uitdagingen richting 2040 in beeld gebracht door Planbureau Fryslân
2. Geactualiseerde data* vanuit Leefomgevingsfoto van de Omgevingsvisie

* *bronnen: CBS (peildata 2024 en 2025), RVO (2026), Gezondheidsmonitor (2024), RIVM (2023), Klimaatmonitor (2023)*

Inhoud – trends en ontwikkelingen

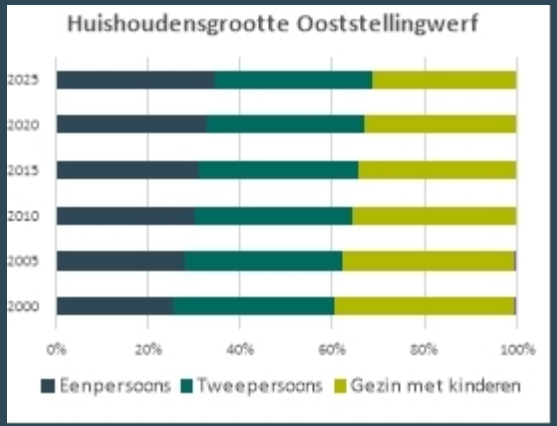
Uitdaging 1: vergrijzing en minder kinderen (ontgroening)

- Toename vergrijzing, in het bijzonder in groep 75+
- Potentieel aantal mantelzorgers daalt sterk
- Zorgvraag stijgt door vergrijzing en welvaartziektes
- Ontgroening werkt door in afname aanbod kindervoorzieningen, zoals basisscholen
- Aantal gezinnen met kinderen neemt af en een- en tweepersoonshuishoudens nemen toe
- Demografisch druk ook ten opzichte van Nederlands gemiddelde hoog

Sluit aan op …

Speerpunt toekomstvisie:
> Binden van jongeren
> Zorggeschikte woningen

Ambities omgevingsvisie:
> Vitaal Ooststellingwerf
> Bereikbaar Ooststellingwerf

Inhoud – trends en ontwikkelingen

Uitdaging 2: gemeenschap onder druk

Van oudsher sterke Mienskip onder druk door afname vrijwilligers en toename eenpersoonshuishoudens

Eenzaamheid sterk toegenomen

Mentale druk neemt toe

Positieve lichamelijke gezondheid afgenomen

Bovengemiddeld veel sport en beweegmogelijkheden (t.o.v. landelijk)

Sluit aan op …

Speerpunt toekomstvisie:
> Sterke gemeenschappen
> Concentratie van zorg

Ambities omgevingsvisie:
> Vitaal Ooststellingwerf

Inhoud – trends en ontwikkelingen

Uitdaging 3: druk op economie en arbeidsmarkt

Beroepsbevolking krimpt sterk richting 2040

Structurele krapte op arbeidsmarkt

Vertrek jongeren voor studie, relatief weinig terugkeer Naar Ooststellingwerf

Werkloosheid bijna gehalveerd t.o.v. 2015

Laaggeletterdheid boven landelijk gemiddelde

Sluit aan op …

Speerpunt toekomstvisie:
> Bereikbaar en verbonden
> Jongvolwassenen binden

Ambities omgevingsvisie:
> Bruisend Ooststellingwerf
> Vitaal Ooststellingwerf

Inhoud – trends en ontwikkelingen

Uitdaging 4: grote opgaven in beperkte ruimte

Ooststellingwerf relatief groen = waardevol

Tekort aan (passende) woningen, in het bijzonder voor jongeren/starters en ouderen en kleine huishoudens

Huishoudens stijgen tot 2040 door daling huishoudensgrootte

Meer autobezit en uitstoot dan landelijk gemiddelde

Spanning op en tussen ruimte, natuur en vervoer

Sluit aan op …

Speerpunt toekomstvisie:

> Leefomgeving, economie en natuur in 1 sterke lokale basis

> Concentratie van zorg en geschikte woningen voor ouderen

> Jongvolwassenen binden

Ambities omgevingsvisie:

> Uniek Ooststellingwerf

> Toekomstbestendig Ooststellingwerf

Inhoud – trends en ontwikkelingen

Uitdaging 5: Klimaatadaptatie en natuurherstel

Zorgen onder inwoners over landschap en biodiversiteit

Toename risico's klimaatverandering: hittestress, wateroverlast en droge perioden

Relatief goede luchtkwaliteit t.o.v. landelijk gemiddelde

Hittestress onder landelijk gemiddelde

Relatief veel verharding openbaar gebied

Sluit aan op …

Speerpunt toekomstvisie:
> Leefomgeving, economie en natuur in 1 sterke lokale basis

Ambities omgevingsvisie:
> Uniek Ooststellingwerf
> Toekomstbestendig Ooststellingwerf

Inhoud – trends en ontwikkelingen

Uitdaging 6: digitalisering en technologie

Relatief laag opleidingsniveau maakt wellicht minder wendbare economie

Lokale bedrijvigheid blijft achter met digitaliseren en verduurzamen

Aandeel hernieuwbare energie neemt (sterk) toe

Sluit aan op …

Speerpunt toekomstvisie:

> Leefomgeving, economie en natuur in 1 sterke lokale basis

Ambities omgevingsvisie:

> Bereikbaar Ooststellingwerf

> Toekomstbestendig Ooststellingwerf

Inhoud – trends en ontwikkelingen

Uitdaging 7: Inclusievere besluitvorming en participatie

Vertrouwen in de overheid daalt; Vertrouwen in lokale overheid groter dan landelijke overheid

Jongeren voelen zich niet genoeg gehoord

Laagdrempeliger, dorpsgericht en digitaal participeren

Sluit aan op …

Speerpunt toekomstvisie:

> Een gemeente die richting geeft, ruimte laat en samenwerkt

> Jongvolwassenen binden

Ambities omgevingsvisie:

> Vitaal Ooststellingwerf

6 Welke vragen heeft u?

6 Wat wilt u meegeven voor inhoud of proces?